

Udnyt bibliotekets fulde potentiale

UDKAST som ikke er endelig politisk behandlet i KL

Hvad er udfordringen?

Vi lever i en ny oplysningstid. Medier er ikke længere en knap ressource og der er en overflod af informationsstrøm. Det har ikke kun betydning for vores daglige medievaner, men sætter helt nye rammer for folkeoplysningstanken. Nye platforme har revolutioneret mediemarkedet og grundlæggende ændret vores adgang til kultur, oplysning og information, hvor techgiganternes kommercielle algoritmer stiller nye krav til kritisk tænkning og til stillingtagen. Det er i den verden, fremtidens biblioteker skal overleve.

Hvad betyder forandringerne for nærheden og fællesskaber mellem mennesker? Hvad betyder det for vores tænkning og vores kulturliv? Og hvad betyder det i sidste ende for vores demokrati? Dette er spørgsmål som er helt centrale for at debattere fremtidens rolle for bibliotekerne.

Biblioteket bruges tit lokalt som drivkraft for udviklingen på andre kommunale områder. Så hvilke andre væsentlige samfundstendenser ser vi, som kan have relevans for debatten omkring fremtidens rolle for bibliotekerne?

Hovedparten af vores børn og unge trives. Men gruppen børn og unge som mistrives er stigende. Flere er pressede af hverdagens krav og forventninger fra skolen, vennerne og ikke mindst de sociale medier. Samtidig er danske børn blevet svagere læsere, og de læser mindre af lyst hvilket har negative konsekvenser for deres evne til at fordybe sig [skal vi ikke have yderligere negative konsekvenser på her? Og Pia havde et tal på det med læsning for nogle gange siden?].

Stadig flere danskere føler sig isolerede og ensomme. Og flere mennesker står lige på kanten af fællesskabet. Mange af yderområderne i Danmark bliver affolket og efterlader halvtomme landsbyer med svære kår for fællesskab og lokalsamfund.

Og endelig risikerer den grundlæggende digitalisering af vores samfund at hægte nogle samfundsgrupper af, som bliver digitale analfabeter og ender uden for store dele af vores samfund.

Kommuner har muligheden for at engagere borgerne, udvikle lokalsamfundet og i sidste ende styrke demokratiet. Det er også baggrunden for dette debatoplæg, der skal danne grundlag for en bredt forankret debat i kommunerne om fremtidens biblioteker. Det er håbet, at kommunalbestyrelserne vil tage den lokale debat om bibliotekets rolle, potentialer og udfordringer.

Bibliotekets uforløste potentiale

Folkebiblioteket er Danmarks største kulturinstitution, men det er også meget mere. Folkebibliotekernes grundlæggende idé om oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet er broen til fremtiden, hvor møder på tværs mellem danskerne finder nye veje. Den oplyste medborger har altid været forudsætningen for det danske demokrati, vores sammenhængskraft og velfærdssamfund. Her har folkebiblioteket haft en vigtig historisk rolle. Og biblioteket skal fortsat tage ansvar.

For alle kommunale opgaver gælder, at de ikke lader sig løse inden for et område, men kun kan løses gennem målrettet fokus og samarbejder på tværs af sektorer. Her har folkebiblioteket ikke blot potentiale, men også en stor erfaring at spille ind med som drivkraft for forandringer inden for mange af kommunens ansvarsområder [denne omkring drivkraften kan godt spices lidt op, tænker jeg].

Bibliotekerne besidder et uudnyttet potentiale i forhold til helt konkrete opgaver såsom at styrke børns læsning og skabe digital dannelse, men også som attraktivt mødested, der kan skabe rammer for integration, sundhed og bosætning.

Trivsel og dannelse i bøgernes verden

Kultur kan være vejen til livsglæde, robusthed, kritisk tanke og dannelse. Folkebiblioteket er den røde tråd i borgernes liv og livsfaser.

Folkebibliotekerne kan spille en afgørende rolle for børn og unges sprogudvikling, dannelse og læsning og byder på mange læringstilbud til folkeskolerne såsom kildekritik og digital dannelse. Men der er et fornyet behov for at bringe læselysten mere i spil. Her kan folkebiblioteket skabe gode og alternative frirum for børn og unge, som samtidig bidrager til læring og dannelse. I mange kommuner er der udviklet læsestimulerende samarbejder lige fra sundhedsplejer og børneinstitutioner over folkeskoler og til ungdomsuddannelser, fordi læselysten kan være afgørende for at gennemføre sin uddannelse.

Digitale medborgere

For mange borgere er folkebibliotekerne i dag indgang og adgang til den digitale verden, hvad end det er digital informationssøgning, den digitale e-bog, lydbog eller biblioteket der i f.eks. skolerne laver introduktion til digital kildekritik eller brug af e-boks.

Bibliotekerne har muligheden for, at åbne døren for endnu flere digitale medborgere i fremtiden. Her kan bibliotekerne spille en større rolle i adgangen til digitale muligheder og understøtte den digitale dannelse, der er en forudsætning for at være digital medborger. Det gælder både for børn og unge, men også ældre borgere, der vil styrke deres digitale evner. [kortere og mere præcist på at kunne "sikre at en andel af befolkningen ikke bliver digitale analfabeter, men jeg når ikke selv lige at ændre det nu]

Nye sociale og kulturelle samlingssteder

I den digitale tidsalder kan fysiske samlingssteder skabe samvær og følelsen af at høre til et sted. Mange biblioteker er allerede ramme om civilsamfundets egne aktiviteter og skaber rum til selvorganiserede tiltag og kulturelle aktiviteter.

Biblioteket kan være centrum for liv i byer og byområder, hvor de kan være med til at skabe fællesskaber mellem mennesker. Biblioteket kan understøtte den sociale infrastruktur og borgernes lyst til at deltage i fællesskabet. Ofte med helt enkle midler fra den kulturelle værktøjskasse, der inkluderer nye grupper, hvad end det er ældre ensomme eller unge studerende.

Spørgsmål til kommunerne:

1. Har I fremtidssikret jeres bibliotek ift. den digitale udvikling på området?
2. Hvordan sikrer I sammenhæng mellem det digitale og det fysiske bibliotek?
3. Hvordan finder I balancen mellem biblioteket som dannelse og oplysning og biblioteket som fysisk mødested?
4. Hvilke synergier mellem biblioteket og andre kommunale områder giver bedst mening i jeres kommune, og hvordan udnytter I dem bedst?
5. Hvem er bibliotekets vigtigste samarbejdspartnere?
6. Hvordan sikrer I bibliotekets samarbejder ift. børn og unge via dagtilbud, skole og fritidstilbud - udnytter I de potentialer, der findes, og har I indgået forpligtende samarbejder?
7. Hvor ligger den rette balance mellem biblioteket og de øvrige lokale aktører såsom aftenskoler, frivillighedscentre, boligforeninger, sognegårde mv.?